

m

Montessorionderwijs aanscherpen en verrijken!

Jaap de Brouwer & Patrick Sins

Is het montessorionderwijs een rijk onderwijsconcept of is het een onderwijsconcept dat verrijkt moet worden? De discussie over het antwoord op deze vraag is een terugkerend thema in het meer dan honderdjarig bestaan van het montessorionderwijs in Nederland. Jaap de Brouwer en Patrick Sins van het lectoraat Vernieuwingsonderwijs aan Saxion Hogeschool werken samen met leraren om theorie in praktijk te brengen en leren zelf ook graag van leraren.

De kerngedachte van de montessorivisie heeft de laatste honderd jaar in de praktijk bewezen robuust te zijn voor maatschappelijke en onderwijsinhoudelijke veranderingen. Kinderen leren zelfstandiger te worden, ze medeverantwoordelijk te maken en inzicht te geven in hun eigen kwaliteiten zijn nog altijd thema's in het basisonderwijs anno 2018. Het montessoriconcept is daarmee ook in de 21^e eeuw nog altijd actueel.

Dat neemt niet weg dat er in diezelfde honderd jaar uit onderzoek nieuwe inzichten zijn voortkomen over het onderwijs. Zo weten we nu meer de rol van leerkrachten bij het bevorderen van het zelfsturend leren van kinderen. Andere studies tonen ons het belang van gedegen klassenmanagementvaardigheden voor het leren van kinderen of het gebruik van samenwerkend leren als effectieve didactiek. Maar in hoeverre worden deze inzichten gebruikt in de praktijk van het montessorionderwijs? Blijven de montessorischolen bij het rijke onderwijsconcept zoals bedacht door Maria Montessori of pogen zij het concept te verrijken met deze nieuwe inzichten?

In het lectoraat Vernieuwingsonderwijs kiezen wij ervoor om aan de hand van praktijkgericht onderzoek het montessoriconcept aan te scherpen én te verrijken. Dat is ontzettend boeiend maar niet altijd eenvoudig. Het uitvoeren van onderwijsonderzoek is complex en de resultaten van onderzoek zijn lang niet altijd generaliseerbaar: wat op

de ene school een effectieve strategie blijkt, kan op een andere school juist ineffectief zijn. Bovendien moeten de resultaten uit onderwijsonderzoek vertaald worden naar de specifieke montessoricontext. De meeste studies toetsen immers hun resultaten aan het reguliere onderwijs. Het is daardoor niet altijd eenvoudig om inzichten uit onderwijsonderzoek daadwerkelijk in de montessoripraktijk toe te passen. De voortdurende pendel tussen theorie en praktijk lijkt noodzakelijk om

Jaap de Brouwer

nieuwe inzichten passend te vertalen naar het montessoriconcept. Wanneer montessorileerkrachten en onderzoekers hier daadwerkelijk gezamenlijk werk van maken, geven we het montessoriconcept de mogelijkheid om ook over honderd jaar nog steeds actueel te zijn!

Onderzoeken tussen theorie en praktijk

Het lectoraat pendelt bij haar onderzoeken continu tussen de theorie en de praktijk van het montessorionderwijs en daarbij staat professionalisering van de montessorileerkracht centraal.

- * In onze studie naar zelfsturend leren onderzoeken wij hoe het zelfsturend leren van kinderen kan worden bevorderd. In deze studie geven we leerkrachten middels een training praktische handvatten om het zelfsturend leren bij hun kinderen nog meer te stimuleren. Het vermogen om je leren zelf te sturen krijgt vanuit het montessoriconcept veel nadruk, echter een concrete didactiek om dit te realiseren is er nog niet. Aan de hand van bevindingen uit onze studie kunnen we de montessoripraktijk verrijken door richtlijnen voor leerkrachten op te stellen die het zelfsturend leren van leerlingen effectief bevordert.
- * In onze master Leren en innoveren hebben wij een speciale montessoritrack. Hierin leren leerkrachten om onderzoek te doen specifiek binnen de context van het montessorionderwijs en zodoende die praktijk te helpen aanscherpen en verrijken. Zo studeerden onlangs twee montessorileerkrachten af op de onderzoeksthema's zelfsturing en samenwerkend leren, waarbij ze op basis van onderzoek concrete adviezen voor de praktijk ontwikkelden¹.
- * En we hebben initiatief genomen tot instelling van de Nederlandse Montessori onderzoeksgroep (NMO). Een gemengd gezelschap van zestien leerkrachten, onderzoekers, directeurs en montessoriopleiders houdt zich bezig met het uitwisselen, vertalen en uitvoeren van onderzoek naar het montessorionderwijs. Momenteel oriënteert de NMO zich op samenwerking met de Universiteit Maastricht bij onderzoek naar de executieve functies van kinderen in het montessorionderwijs..

¹ Zie Montessori Magazine 41-3 pagina 22 en 23